

KYRKÖMOSSE BILKYRKOÅRD

**ONSDAGEN DEN 20 JANUARI. 6 PLUSGRADER, SPÖREGN, GRÅTT, BLÖTT
HELA DAGEN. VAD GÖR MAN EN SÅDAN DAG? VILL MAN GÖRA NÅGOT ?
NJA, JO NÅGOT MÅSTE MAN JU GÖRA, SÅ VI GUNNEL OCH
UNDERTECKNAD TÄNKTE ÅKA TILL EBBAMÅLA BRUK, MEN TJI DÄR VAR
DET STÄNGT. DÅ DÖK NÄRLIGGANDE BESÖKSMÅL UPP PÅ SÖKSIDAN.
KYRKÖMOSSE BILSKROT !! JA DET TAR VI!! SÅ VI TOG MIN GAMLA OPEL
OCH LADDADE UPP ETT NYTT RESMÅL I GPS. PARAPLYER, SNÖKÄNGOR,
VARMA KLÄDER TOGS MED.**

En minnesberättelse där bilderna berättar själva!
Text och Bild PAB

EFTER EN LÅNG BILFÄRD HAMNADE VI ÄNTLIGEN HÄR
PÅ SKROTBILSPARKERINGEN PÅ VÄRENDSVÄGEN I RYD.

KÄNNER DU IGEN STRYKJÄRNET? KALLADES OCKSÅ
"LEDIG LÖRDAG".

Snacka om corrosionspandemi! Alla patienter här är svårt drabbade, mörkertalet globalt är jättestort. Många bilar i drift verkar symptomfria, tills folkbilsmyndigheten ger sitt utlåtande. Det är här lätt att förstå ordet bilkyrkogård. Tyvärr är det ju ingen evig vila då de rostar kraftigt och en och annan pryl har försvunnit under åren.

PLATS FÖR MYSTIK. ÄR DET EN DÖRR UT TILL EN
ANNAN VÄRLD, TILL LJUSET PÅ ANDRA SIDAN?

ALLE MAN PÅ DÄCK! CAPTAINS ORDER!

OCH HÄR ÄR EN RIKTIG HJULGRAN

Välkommen till bilkyrkogården Kyrkö mosse

På denna plats står omkring 150 skrotbilar från mitten av 1900-talet tillsammans med cyklar, mopeder, spisar och däck. Varje objekt har sin historia. Historier som vittnar om familjens första bilsemester, om den lokala köthandlaren och målerifirman i Ryd men också om andra världskriget i form av delar från ett stort bombplan som kraschlandade på Åsnens is 1943. Historia eller sägen, kulturarv eller skrot? Du får själv göra din tolkning av platsen.

Den största historien av alla är dock historien om Åke på myren, upphovsman till denna unika plats. Han föddes i Tröjmåla 1914. Efter skolgång och konfirmation väntade jobb som dräng runt om i Skåne och Småland. 1935 köper han denna torvmosse och en stor bredbladig spade. Det fanns pengar att tjäna på torvströ och just torv fanns det gott om här. Torven 'berikades' i stallarna för att sedan bli ett eftertraktat gödningsmedel. Åke var teknisk och byggde en torvfabrik med rivmaskin som drevs av gamla bilmotorer. Han byggde också ett hus med allt han behövde, på tolv kvadratmeter, isolerat med torv.

Efter andra världskriget blev livet lusare och ett stycke in på 1950-talet började man tala om bilen som 'var mans egendom'. När bilen gjort sitt var det inte ovanligt att den övergavs på någon skogsväg. Åke var en man som såg möjligheter och började samla in dessa bilar. På sätt och vis var han en pionjär inom återvinning. Han lärde sig olika bilmodeller och blev snabbt en expert på reservdelar som såldes på plats. Kvar blev de hjullösa karosserna, som i all sin ynkedom blivit upphöjda till fotomodeller.

1974 köper Åke sin sista skrotbil men boken är full av reservdelar som säljs under många år därefter. 1992 flyttar Åke till ålderdomshemmet i Ryd och efter flera debatter om platsens framtid beslutar kommunen 2001 att skrotbilmännen får vara kvar och att man ska låta naturen återta platsen. Bilkyrkogården har liknats vid en självförstörande tavla och en andäktighet vilar över platsen. Välkommen att göra din egen tolkning.

"At jord är du kommen, Jord ska du åter bli"

Welcome to the car graveyard Kyrkö mosse

On this location you can find approximately 150 cars from the mid-1900s together with old bikes, stoves and tires. Each object has its own history. Histories that bear witness to old memories like family road trips, the local meat trader car but also parts from a bomber that crashed on lake Åsnen not far from here during world war II. History or tale, heritage or scrap? Here at Kyrkö Mosse, you may do your own interpretation.

The most well-known history this place has to offer however, is about Åke of the peat bog, originator of this unique place. He was born in Tröjmåla in 1914. After Åke finished school he worked as a farmhand in different locations in both Skåne and Småland County.

In 1935 Åke bought this peat-bog and a shovel. At this time there was good money in the peatery, and Kyrkö mosse was filled with peat. The peat was 'enriched' in the stables and then served as a sought-after fertilizer for the farmers. Åke had great technical skills and built himself a 'peat-factory', driven by old vehicle-engines. He also built himself a house including everything he needed, in just twelve square meters, insulated with peat.

After World War II life became better and a few years into the 50s the car became 'every man's property'. Car maintenance was often bad, many cars were abandoned along the small roads. Åke saw a business opportunity and started to collect abandoned cars in the area, and could be described both as an entrepreneur and a pioneer in recycling. Soon he became an expert and sold many spare parts here in his workshop. What we see today are only shells of faithful servants, now serving as photo models.

Åke bought his last car in 1974 but continued to dismantle them and sell parts for a long time before he retired. In 1992 Åke moved into the retirement home in Ryd. Several discussions about the peat bog's future followed and it would take until 2001 for Tingsryd municipality to engage in a 50 year lease of the area. The purpose is now to let nature take over the place once again, while we are reminded of the past. The car graveyard has been compared to a self-destructing piece of art, but the interpretations of this place are probably as many as the visitors over the years. Enter and make your own.

"For you are dust, and to dust you shall return"

Willkommen auf dem Autofriedhof Kyrkö mosse

Hier haben 150 Schrottautos aus der Mitte des 20. Jahrhunderts - gemeinsam mit Fahrrädern, Mopeds, alten Herden und Reifen - ihre letzte Ruhestätte gefunden. Jedes einzelne der Objekte lässt einen Blick in Vergessenes werfen, erzählt vom ersten Autourlaub, erinnert an die örtliche Fleischerei oder an den Maler im Nachbarort Ryd, und Spuren hat auch der Zweite Weltkrieg hinterlassen - mit den Resten eines Bombers, der 1943 über dem zugefrorenen See Åsnen abstürzte. Geschichte oder Märchen, Kulturerbe oder Schrott? Schauen Sie selbst, und machen Sie sich selbst ein Bild.

Die wichtigste Erzählung ist jedoch die über den Gründer dieses besonderen Ortes: Åke, genannt 'Åke vom Moor', 1914 in der Siedlung Tröjmåla geboren, arbeitete nach Schulzeit und Konfirmation in den südschwedischen Provinzen Skåne und Småland als Knecht. 1935 kaufte er dann dieses Torfmoor und einen Spaten mit reinem Blatt. Mit Torfmuhl ließ sich Geld verdienen, und Torf war hier das, was es hier in großem Maße gab. Der Torf wurde dann vom Vieh im Stall 'angereichert', das Endprodukt war ein nachgefragtes Düngemittel. Technisch geschickt, wie Åke war, baute er eine Torffabrik, deren Torfreifer er mit alten Automotoren antrieb. Daneben baute er sich eine Käte, die er mit Torf isolierte und die trotz ihrer bescheidenen 12 m² ihm allen benötigten Platz bot.

Nach dem Zweiten Weltkrieg wurde das Leben einfacher, und in den 1950er-Jahren bereits galt das Auto als das 'Eigentum des kleinen Mannes' genannt. Viele dieser alten Autos wurden jedoch, als sie nicht mehr fahren, einfach im nächsten Waldweg stehen gelassen. Åke erkannte hier eine Chance und sammelte diese Wagen ein. Er brachte sich die verschiedenen Modelle bei und war schon bald ein Experte für Ersatzteile, die er von seinem Sammelplatz aus verkaufte. So wurde er sozusagen Pionier des Wiederverwertungs. Übrig blieben jedoch die räderlosen Karosserien, die trotz ihrer erbärmlichen Erscheinung immer noch als Fotomotiv erhalten blieben.

1992 wird das letzte Schrottauto gekauft, aber das Lager ist voll mit Ersatzteilen, die noch viele weitere Jahre verkauft werden. 1992 zieht Åke in das Altersheim von Tingsryd. Mehrere Diskussionen über die Zukunft des Torfmoors folgten und es dauerte bis 2001, als die Gemeinde Tingsryd sich bereit erklärte, das Gelände für 50 Jahre zu mieten. Der Zweck ist es, die Natur zurückkommen zu lassen, während wir an die Vergangenheit erinnert werden. Der Autofriedhof wurde mit einem sich selbst zerstörenden Bild verglichen: über dem Ort schwebt ein gewisse Andächtigkeit. Lassen auch Sie sich davon beeindrucken.

"Du bist Erde und sollst zu Erde werden"

Kära besökare!

Var medveten om vassa kanter, glas på marken och gamla byggnader. Håll uppsikt över era barn.

Dear visitor!

Be aware of sharp edges, glass on the ground and old buildings. Don't leave your kids unattended.

Liebe Besucher!

Seien Sie sich bewusst, dass es auf dem Gelände Glasscherben auf dem Boden, scharfe Kanten und ältere Gebäude gibt. Passen Sie bitte auf Ihre Kinder auf.

Ett unikt foto

"Vid ett besök i mitt föräldrahem i Ryd hittade jag av en slump, en bit från allfartsvägarna, den här 'parkeringsplatsen'. Här stod ett 100-tal bilar, gamla och ännu äldre parkerade i skogen. Det såg ut som om ägarna ställt sina bilar för att inom kort återvända, men något måste ha hänt för ingen kom tillbaka.

Jag fascinerades av den gåtfulla, ödsliga och nästan spöklika stämning som fanns här. Naturens stillhet som står i skarp kontrast till de spår i förgängelse, som människan lämnat. Sakta men säkert tar träd och buskar över och vegetationen kommer så småningom att helt begrava bilarna.

Efter åtskilliga besök stod jag på god fot med 'ägaren' Åke. Jag kunde röra mig obehindrat i området och jag fick till och med tillåtelse att ta en bild av Åke."

- Kerstin Bengtsson

An unique photo

"When I visited my childhood home in Ryd, I went for a stroll off the beaten track and stumbled upon this 'parking lot'. There I saw a hundred or so old cars parked in the sun. It looked like the owners had just parked them there temporarily, planning to return any minute. That minute never came and the cars were forgotten.

I was fascinated by the mysterious, desolated and almost ghost-like atmosphere; the silence of nature in strong contrast to the footprints of decay that humans had left. Slowly but surely nature's trees and bushes will reclaim the place once again, and bury the cars for their final rest.

After several visits I was on good terms with the owner Åke. I could walk freely in the area and had many chats with Åke, who finally allowed me to take one photograph of him."

- Kerstin Bengtsson

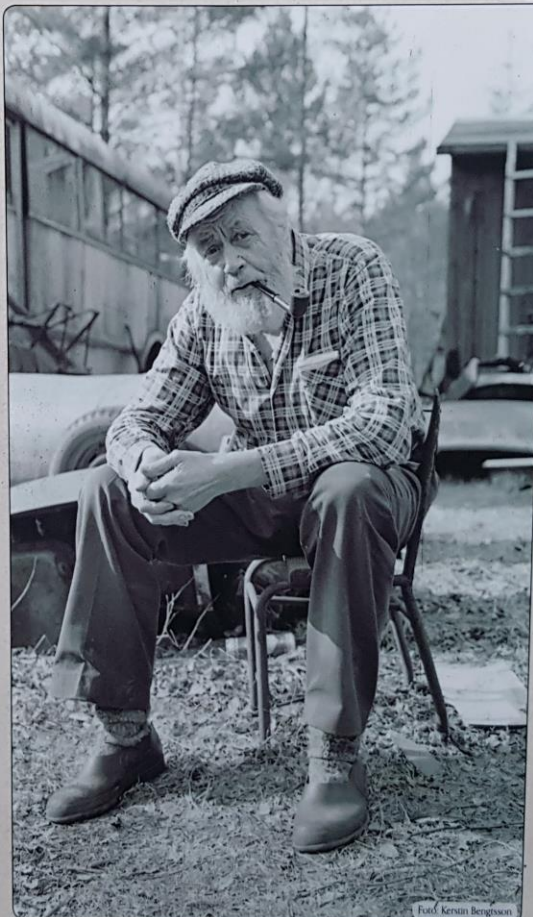
Eine einzigartige Fotografie

"Als ich vor einiger Zeit mein Elternhaus in Ryd besuchte, landete ich zufällig an einer Nebenstraße auf diesem 'Parkplatz'. Hier und im umgebenden Wald standen rund hundert Autos, die alle schon viele Jahre auf dem Buckel hatten. Es sah aus, als hätten die Halter ihre Wagen nur kurz abgestellt, um gleich weiterzufahren - aber irgendetwas war wohl dazwischengekommen, und niemand war je zurückgekehrt.

Die rätselvoll schicksalhafte und ein wenig gespenstische Stimmung nahm mich in Beschlag. Die Stille der Natur steht in einem scharfen Kontrast zu den Spuren der Vergänglichkeit, die der Mensch hinterlassen hat. Langsam, aber sicher übernehmen Büsche und Bäume wieder die Herrschaft, und es wird nicht mehr lange dauern, bis die Vegetation die alten Autos unter sich vollkommen begraben haben wird.

Nach zahlreichen Besuchen hatte ich mich mit Åke, dem Herrn dieses Ortes, ein wenig angefreundet. Ich durfte mich auf dem ganzen Gelände bewegen und bekam schließlich gar die Erlaubnis, ein Foto von ihm aufzunehmen."

- Kerstin Bengtsson

Bilkyrkogården

Stumma bibrak som körts till ro
många mil som nått hållplats

Matta färger mot trädens stammar
myrens ånga mot rostens leda

Glömda resor som hittat hem
mänskligt verk som stannat av
osynlig närvaro som ändå finns kvar
Rotade hjul i mossan
övergivna platser för nattens väntan

Kom obemärkt
gå obemärkt
Sagornas hud är gömd bakom plåt
flytta oss inte
kraften är tömd

- Marianna Agertorp

En bild med
harmoni eller
hur! Åke
Danielsson
köpte in sin
sista skrotbil
1974! Jag
köpte in min
senaste
2011!

STRÄVVSAMHET ÄR
TYPISKT FÖR EN
SKÅNSK
SMÅLÄNNING! DET
BÖRJADE MED SLIT
OCH SLÄP PÅ EN
TORVMOSSE OCH
SLUTADE MED
BILSKROT SOM NU
BEVARAS GENOM
TINGSRYDS
TURISTFÖRENINGENS
FÖRSORG. VÄL
VÄRT ETT BESÖK!

Torvindustrin på Kyrkö Mosse

Han grävde med spade, en halv meter brett, en meter djupt - sex torvor på djupet - rad efter rad. Åke började gräva på eftersommaren när tjalen gått ur jorden. Nästa vår vände han torven på kant och så fick den ligga och torka. Därefter lades den i högar och 'kuades' eller 'stackades'. När bönderna kom med sina hästar och hohäckar för att köpa torv körde Åke fram torven på en tvåhjulig dragkärra med fålgar som gick på en slags rals av granslanor.

En del bönder rev sedan sönder torvorna i tröskverk men ofta lades de in till grisarna som fick rota i dem och slå sönder dem. Den rivna eller sönderrotade torven användes som strö för att hålla det torrt i kattar och bås i ladugårdarna. Därefter spreds det på åkrar som gödningsmedel.

Åke hade en stor fallenhet för teknik och han kunde bygga vad han behövde utan nästan ingenting. Arbetet på torvmossen var hårt och han behövde hjälpmedel. Av en gammal Chevrolet-motor byggde han sig ett transportmedel som bäst liknas vid en dressin. Efter den kopplade han en vagn att lasta torven i. Han la ut 340 meter spåralls över torvmossen och det hemmabygda tåget kunde köra lika fort framåt som bakåt. Åke byggde en torvlada och dit forslades torven.

Efter ett tag kom Åke på idén att leverera färdigmalen torvströ. Först revs den med hjälp av ett gammalt ombyggt tröskverk. En liten hiss transporterade torven upp till torvladans tak. Från taket gick den genom en trumma ner till den torvpress Åke själv konstruerat som också den drevs av en bilmotor. Där pressades torven till lagom stora balar som bönderna kom långväga ifrån för att köpa till sina gårdar.

The peatery at Kyrkö Mosse

He dug with his shovel, half a meter wide - six divots deep - line after line. The season started in late summer, when there was no longer frost on the ground. When spring arrived he turned all the peats towards the sun to dry. Later they were stacked into piles so the summer breeze would finish the job.

When farmers came here to buy peat, Åke drove the products from the barn on a specially made wagon with rims rolling on long wooden poles made out of pine tree. Some farmers tore the peat apart with the help of a threshing machine at home. Others had help from pigs, who loved to play with the peat, which in the end gave the same result. The shredded peat was either used to keep stables dry or put on the fields, working as a good fertilizer.

Åke had great technical skills and he could build almost anything he needed out of practically nothing. The hard work at the peat-bog soon forced him to invent some helpful tools. From an old Chevrolet-engine he built himself another transport-vehicle with a wagon where he could load the turfs. This vehicle drove at the same speed forward and backwards along 340 meters of railway between the barn and the peat-bog.

In the barn Åke stored the peat and after a while he realized that he could better meet demand if he sold peat shredded and ready for the stables. Therefore he built his own threshing machine followed by a packaging machine, also powered by old rebuilt engines. This met the demand and meant he gained even more customers.

Torfgewinnung in Kyrkö Mosse

Er grub mit dem Spaten, einen halben Meter Breite, einen Meter tief - sechs Soden tief, Reihe für Reihe. Åke begann im Spätsommer zu graben, als auch der letzte Frost aus dem Boden verschwunden war. Im folgenden Frühjahr drehte er die Soden auf die Seite, und so blieben sie zum Trocknen liegen. Danach wurden sie auf Haufen geworfen, sogenannte Böiten, und danach auf Torfstöße verteilt. Als die Bauern mit ihren Fuhrwerken zum Torfkauf kamen, zog Åke die Ware auf einer einachsigen Karre heran, deren Felgen auf Schienen aus Fichtenästen fuhren.

Auch wenn manche der Bauern die Torfsoden in ihren Dreschmaschinen zerkleinerten, so war es doch meist üblich, sie zu den Schweinen zu legen, die in ihnen wühlten und sie somit zerkleinerten. Das Ergebnis diente als Streu für die Pferche und Koben in den Ställen. Anschließend wurde der Torf dann als Dünger auf die Äcker ausgebracht.

Åke war technisch sehr begabt, und er erbaute alles, was er brauchte, nahezu aus dem Nichts. Für die harte Arbeit im Moor brauchte er Hilfsmittel, und so baute er sich mit Antrieb durch einen alten Chevrolet-Motor ein Transportmittel, das einer Draisine ähnelte. An diese konnte ein Waggon angehängt werden, der den Torf transportierte. Er verlegte 340 Meter Gleise über das Moos, und der selbst gebaute Zug konnte in gleicher Geschwindigkeit vorwärts wie rückwärts fahren. Den Torf verbrachte er in ein selbst gebautes Torflager, und nach einiger Zeit kam er darauf, dass er fertig gemahlene Torfmaul anbieten könnte. Zuerst verwendete er zum Zerkleinern ein umgebautes altes Dreschwerk. Ein kleiner Förderer brachte den Torf hinauf auf Lagerdach, von wo er dann durch eine Trommel in die Torfpresse einfuhr, die ebenfalls von Åke konstruiert war. Auch diese wurde von einem Automotor angetrieben. Die hier gepressten Ballen kauften die Bauern, die dafür gern lange Anfahrtswege in Kauf nahmen.

Foto: Kerstin Bergström
Kyrkö mosse, 1987

Foto: Kerstin Bergström
Kyrkö mosse, 1980

Store, Pust, Torf

SNIPP SNAPP
SNUT SÅ VAR
DEN
DESOTON
SLUT!